

2. Základní typy dat

Spojitá a kategoriální data
Základní popisné statistiky
Frekvenční tabulky
Grafický popis dat

Anotace

- Realitu můžeme popisovat různými typy dat, každý z nich se specifickými vlastnostmi, výhodami, nevýhodami a vlastní sadou využitelných statistických metod - od binárních přes kategoriální, ordinální až po spojitá data roste míra informace v nich obsažené.
- Základním přístupem k popisné analýze dat je tvorba frekvenčních tabulek a jejich grafických reprezentací – histogramů.

Jak vznikají informace ?

– různé typy dat znamenají různou informaci

Data poměrová

Kolikrát ?

Spojité data

Data intervalová

O kolik ?

Podíl hodnot větší/menší než specifikovaná hodnota ?

Procenta odvozené hodnoty

Data ordinální

Větší, menší ?

Kategoriální otázky

Diskrétní data

Binární data

Data nominální

Rovná se ?

Otázky „Ano/Ne“

Samotná znalost typu dat ale na dosažení informace nestačí

Jak vznikají informace ?

– různé typy dat znamenají různou informaci

Statistika středu

Data poměrová

PRŮMĚR

Spojité data

Data intervalová

MEDIÁN

Data ordinální

Diskrétní data

Data nominální

MODUS

$Y = f$

X

Jak vznikají informace ?

– různé typy dat znamenají různou informaci

Data:

$$\{x_i\}_{i=1}^n$$

p-tý kvantil

$$q_p = x_j: |\{x_k: x_k \leq x_j\}| = p \cdot n$$

Průměr:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

Medián:

$$\tilde{x} = x_j: |\{x_k: x_k \leq x_j\}| = \frac{n}{2}$$

Rozptyl (výběrový):

$$s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n - 1}$$

Modus:

$$\hat{x} = \max_j |\{x_k: x_k = x_j\}|$$

Směrodatná odchylka (výběrová):

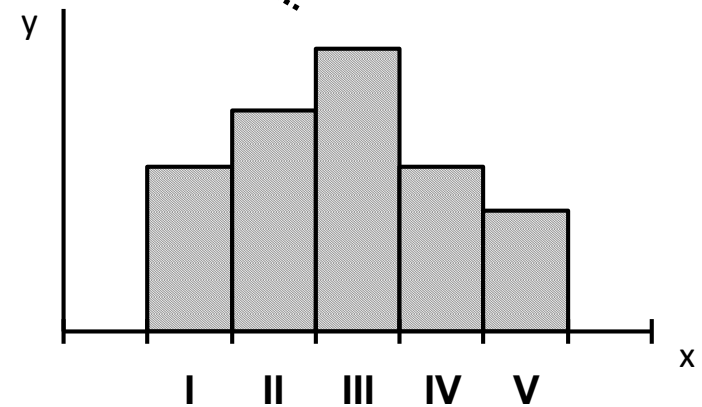
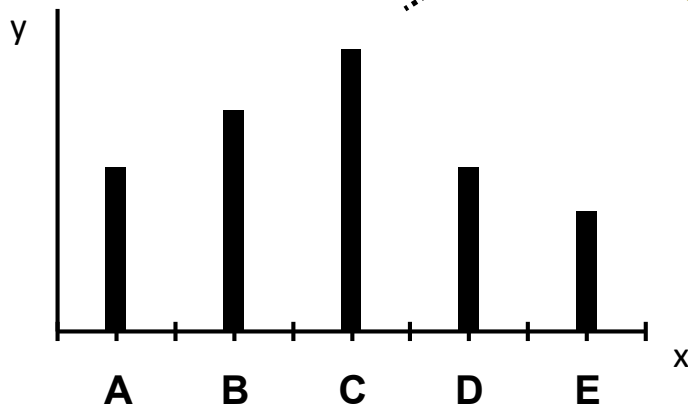
$$s = \sqrt{s^2}$$

JAK vznikají informace ?

- opakovaná měření informují rozložením hodnot

Y: frekvence
absolutní / relativní

KOLIK se
naměřilo

CO se
naměřilo

X: měřený znak

Diskrétní data

Spojité data

Odvozená data: Pozor na odvozené indexy

Příklad I:

Znak X: Hmotnost

Znak Y: Plocha

Příklad II:

X: Průměrný počet výrobků v prodejně

Y: Odhad prostoru průměrně nabízeného k vystavení výrobku

průměr : (min - max)

X: 1,2 : (1,15 - 1,24)

+ / - 3,8 %

Y: 1,8 : (1,75 - 1,84)

+ / - 2,5 %

$X/Y = 0,667 : \left(\frac{1,15}{1,84} - \frac{1,24}{1,75} \right)$

+ / - 6,2 %

Nová veličina má jinou šířku rozpětí než ty, ze kterých je odvozená

Jak vznikají informace ?

- frekvenční tabulka jako základní nástroj popisu

DISKRÉTNÍ DATA

Primární data

Počty epizod pro $n = 100$ hemofiliků

0
0
1
2
1
1
3
1
1
2
.
.
.
.
.
.
.
.
.
n = 100

Frekvenční sumarizace

N: 100 dětí (hemofiliků)

x: znak: počet krvácivých epizod za měsíc

x	n(x)	N(x)	p(x)	F(x)
0	20	20	0,2	0,2
1	10	30	0,1	0,3
2	30	60	0,3	0,6
3	40	100	0,4	1,0

$n(x)$ – absolutní četnost x

$N(x)$ – kumulativní četnost hodnot nepřevyšujících x;

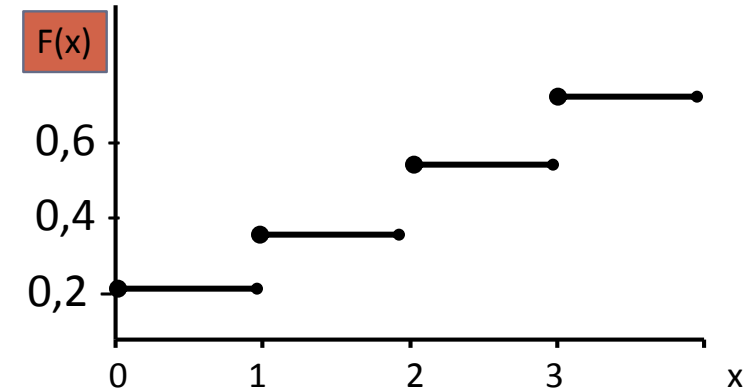
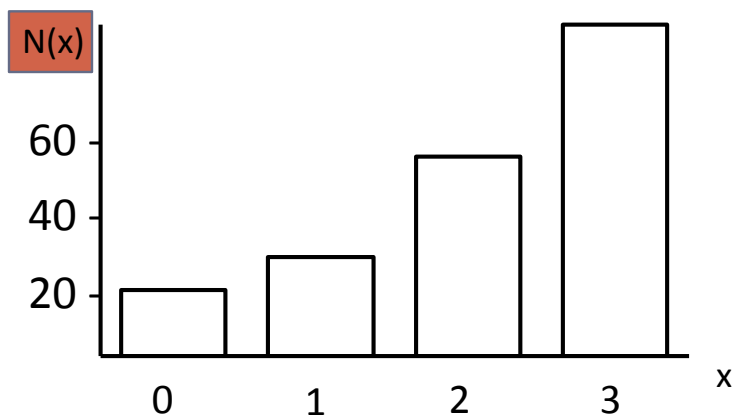
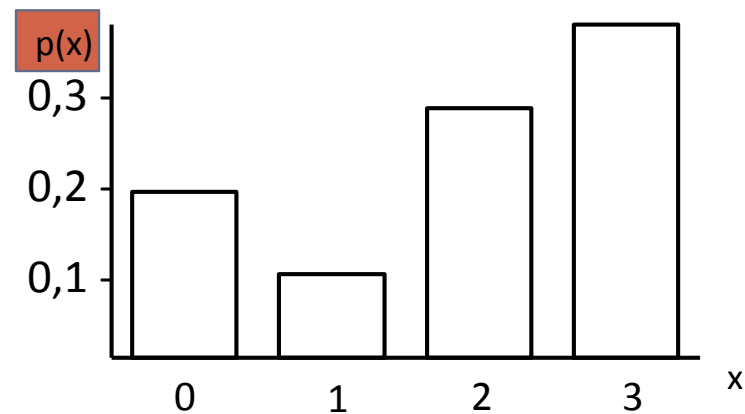
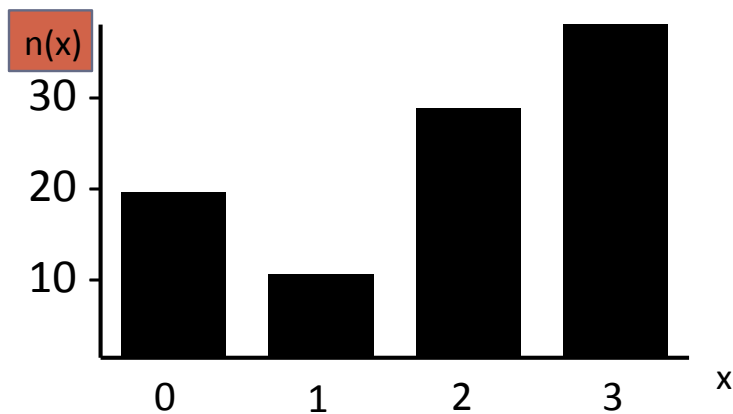
$$N(x) = \sum_{t \leq x} n(t)$$

$p(x)$ – relativní četnost; $p(x) = n(x) / n$

$F(x)$ – kumulativní relativní četnost hodnot nepřevyšujících x; $F(x) = N(x) / n$

Jak vznikají informace ?

Grafické výstupy z frekvenční tabulky

Jak vznikají informace ?

- frekvenční tabulka jako základní nástroj popisu

SPOJITÁ DATA

Příklad: **x:** koncentrace látky v krvi **n = 100** pacientů

Primární data

Hodnoty pro $n = 100$ osob

1,21
1,48
1,56
0,31
1,21
1,33
0,33
.
.
.
.
n = 100

Frekvenční sumarizace

$n = 100$ opakovaných měření (100 pacientů)
 x : koncentrace sledované látky v krvi (20 – 100 jednotek)

interv	$d(l)$	$n(l)$	$n(l)/n$	$N(x'')$	$F(x'')$
<20, 40)	20	20	0,2	20	0,2
<40, 60)	20	10	0,1	30	0,3
<60, 80)	20	40	0,4	70	0,7
<80, 100)	20	30	0,3	100	1,0

$d(l)$ – šířka intervalu

$n(l)$ – absolutní četnost

$n(l) / n$ – intervalová relativní četnost

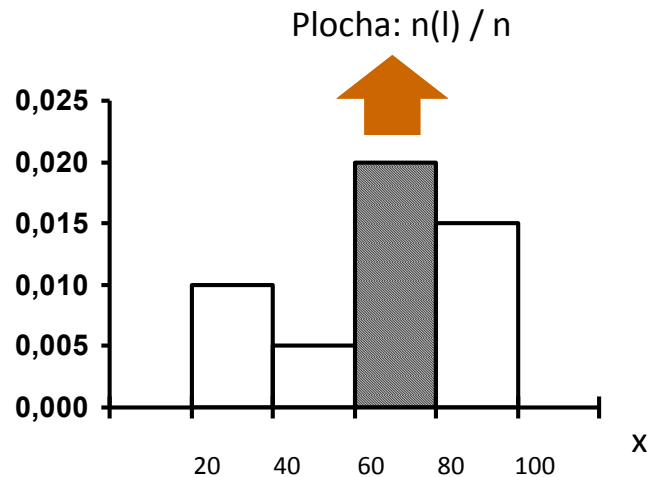
$N(x'')$ – intervalová kumulativní četnost do horní hranice X''

$F(x'')$ – intervalová relativní kumulativní četnost do horní hranice X''

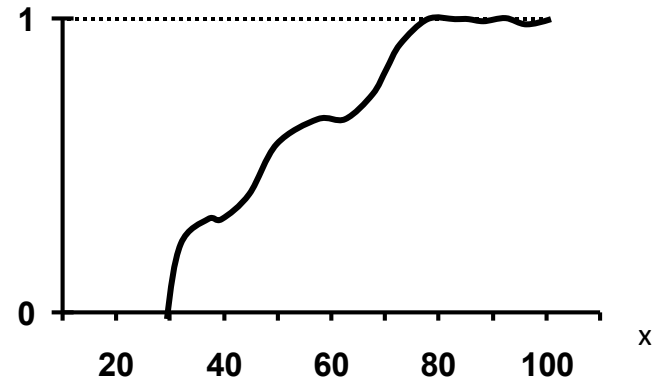
Jak vznikají informace ?

- frekvenční sumarizace spojitých dat

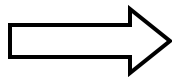
Histogram

Výběrová distribuční funkce

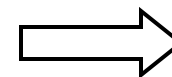

$$f(x) = \frac{n(l) / n}{d(l)}$$

Intervalová
hustota
četnosti

$F(x)$

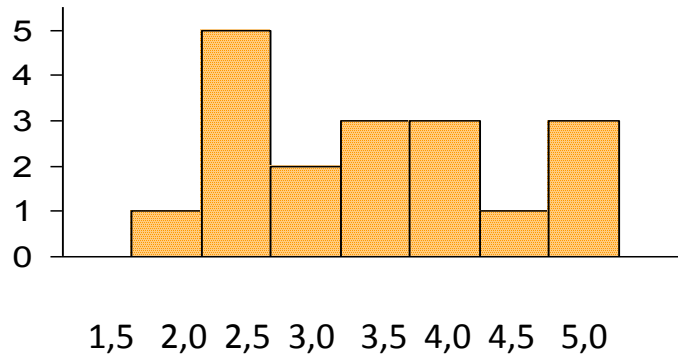

Intervalová
relativní
kumulativní
četnost

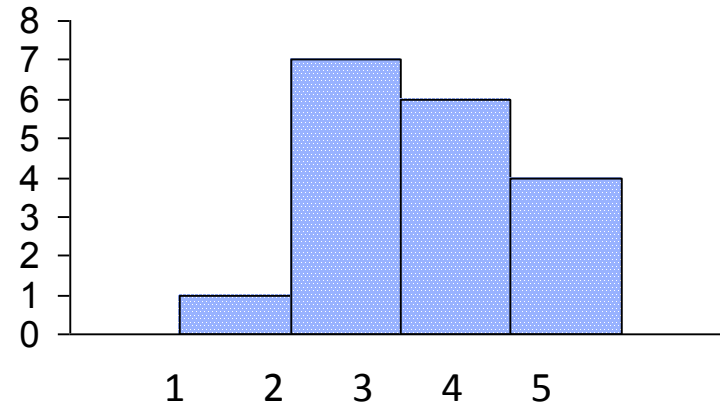
Počet zvolených tříd a velikost souboru určují kvalitu výstupu

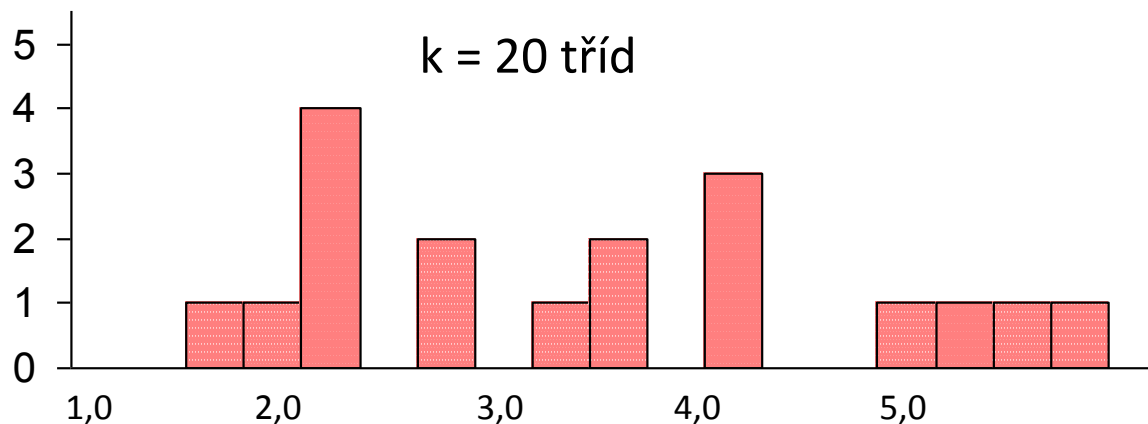
k = 10 tříd

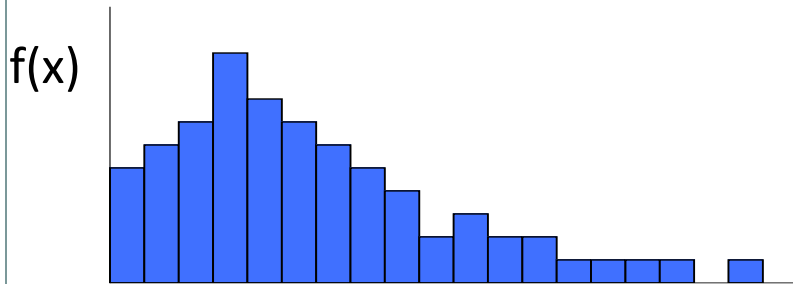
k = 5 tříd

k = 20 tříd

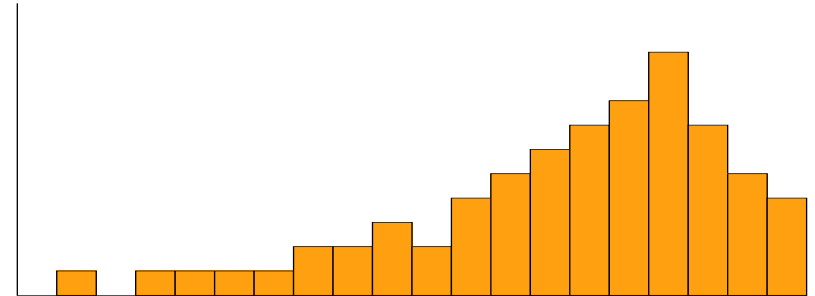

Histogram vyjadřuje tvar výběrového rozložení

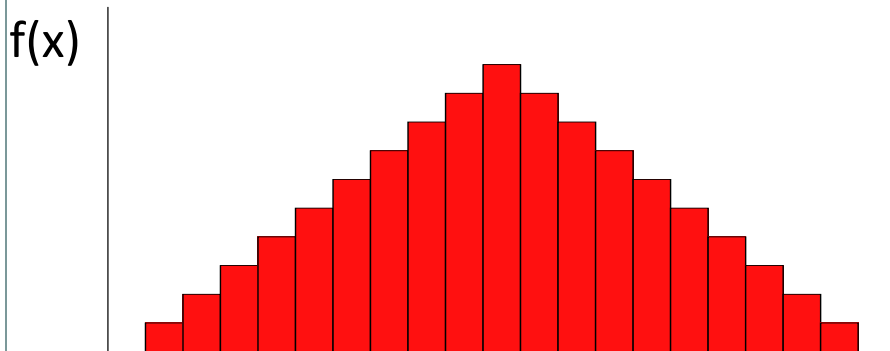
$f(x)$

X

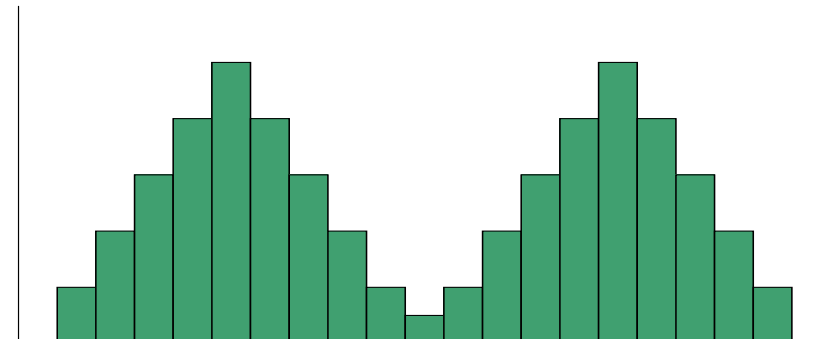
$f(x)$

X

$f(x)$

X

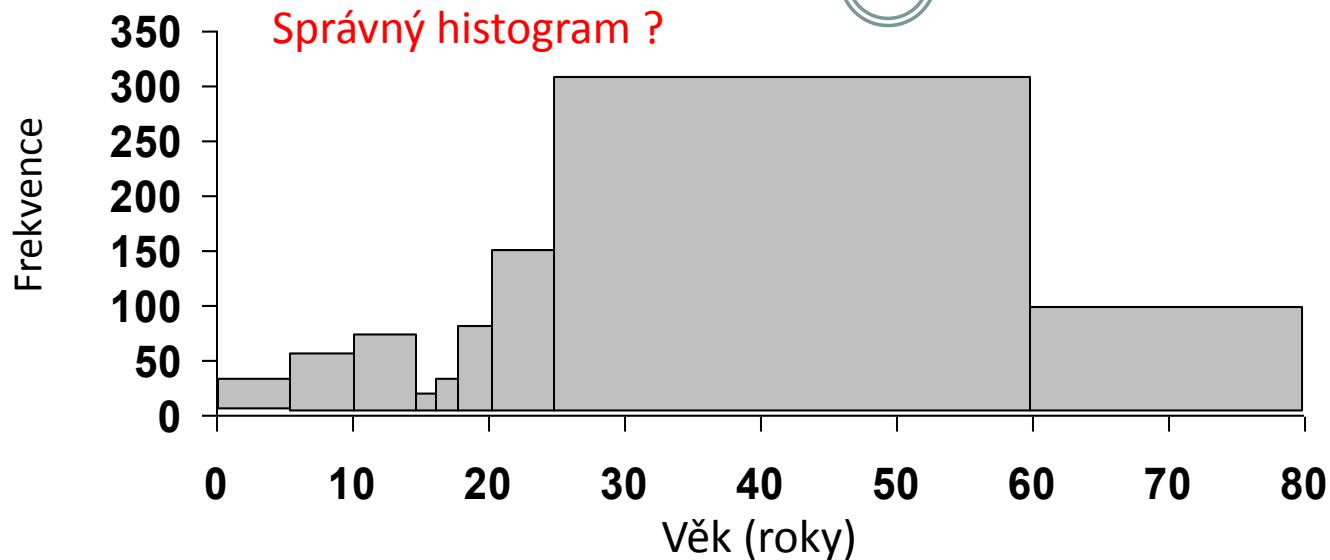

X

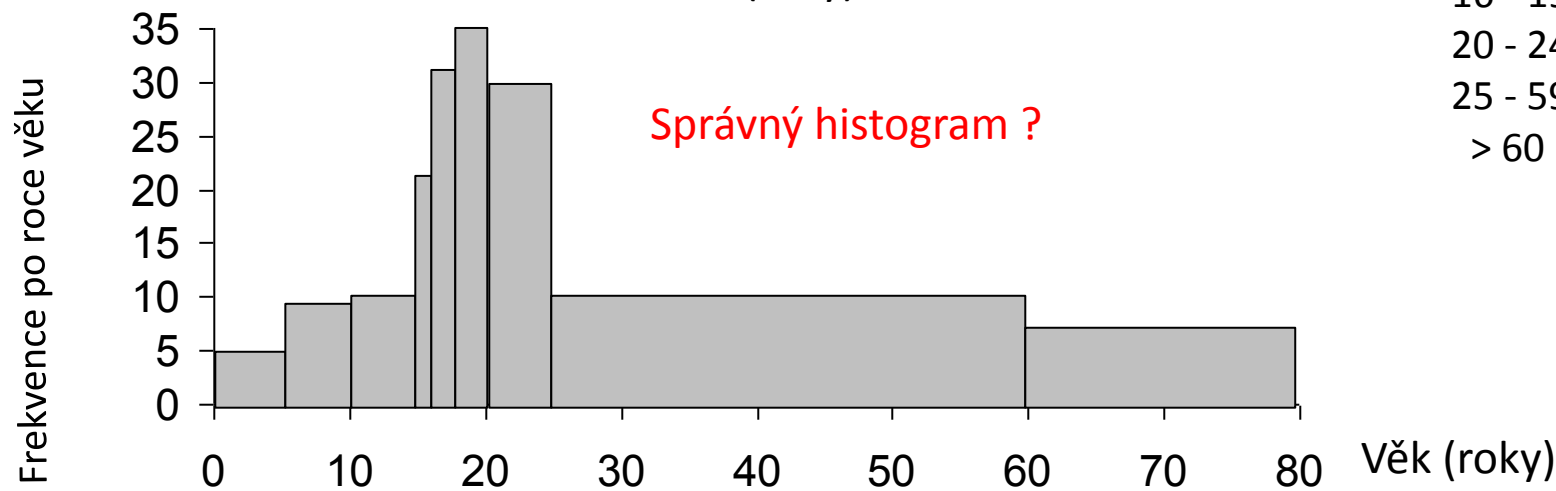

X

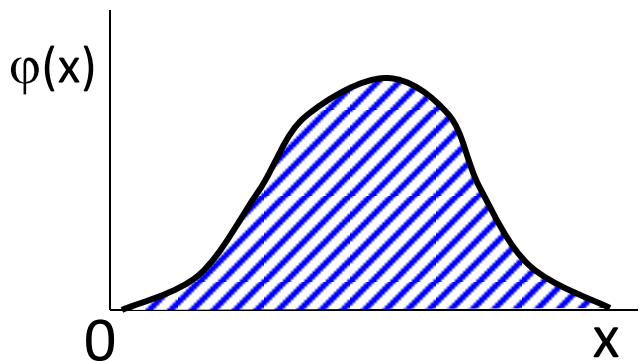
Příklad: věk účastníků vážných dopravních nehod

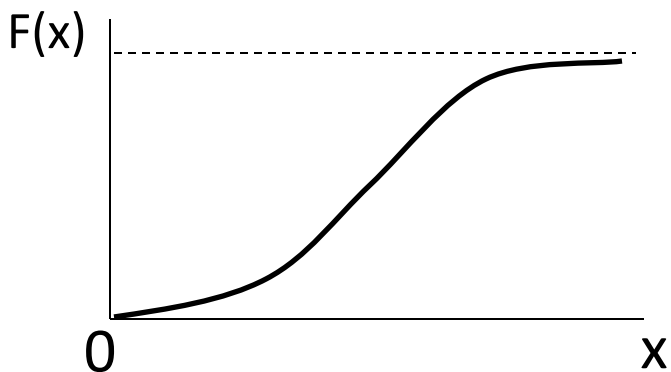
<u>Věk</u>	<u>f</u>
0 - 4	28
5 - 9	46
10 - 15	58
16 - 19	20
20 - 24	114
25 - 59	316
> 60	103

Pojem ROZLOŽENÍ - příklad spojitých dat

Rozložení

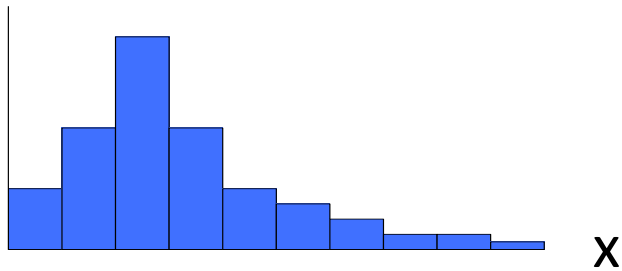

Distribuční funkce

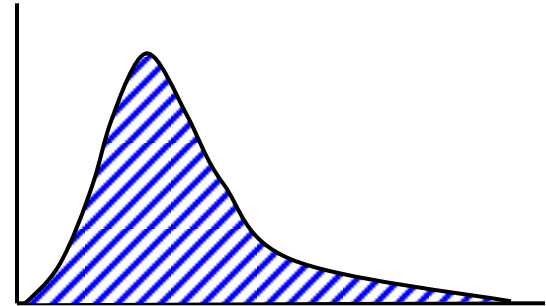
Je - li dána
distribuční
funkce,
je dáno rozložení

Výběrové rozložení hodnot lze modelově popsat a definovat tak pravděpodobnost výskytu X

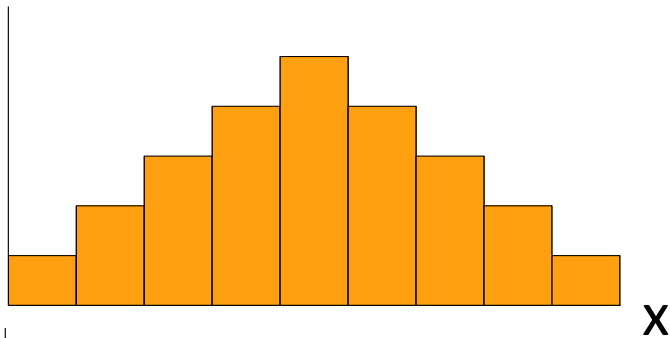
$f(x)$

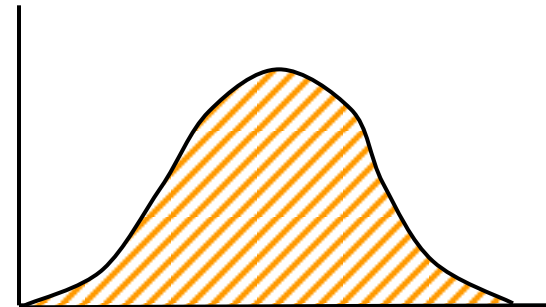
$\varphi(x)$

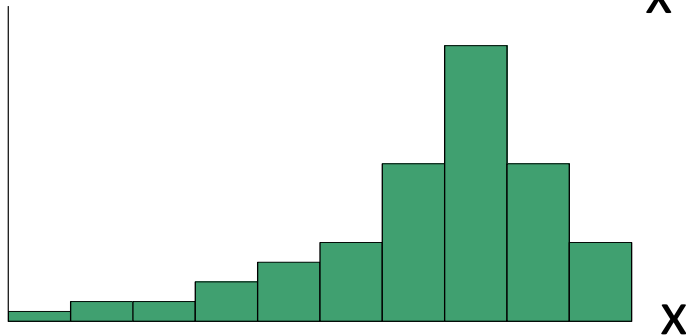
$f(x)$

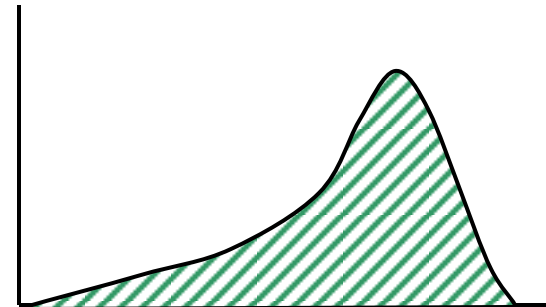
$\varphi(x)$

$f(x)$

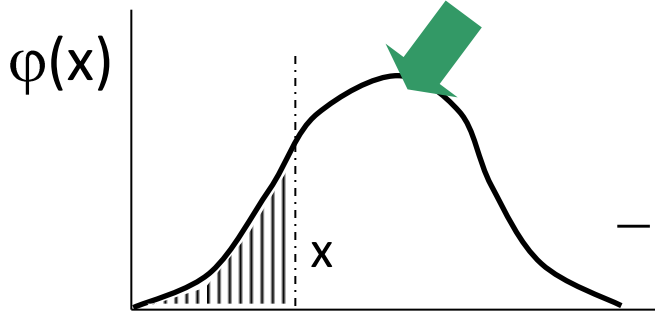
$\varphi(x)$

Distribuční funkce jako užitečný nástroj pro práci s rozložením

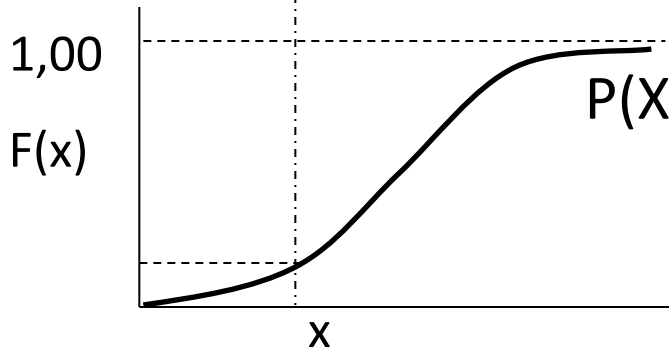
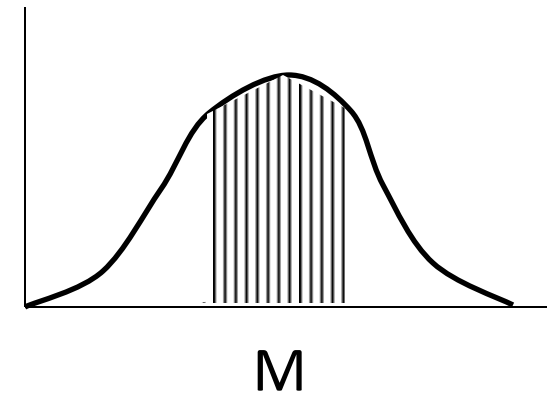

Plocha = relativní četnost

$$\int_{-\infty}^{\infty} \varphi(x) d(x) = 1$$

$F(x)$: Pravděpodobnost, že se X vyskytne v intervalu M

$$P(X \leq x) = \Phi(x) = F(x)$$

$\Phi(x)$... distribuční funkce

$$P(X \leq M) = \int_{-\infty}^M \varphi(x) d(x)$$

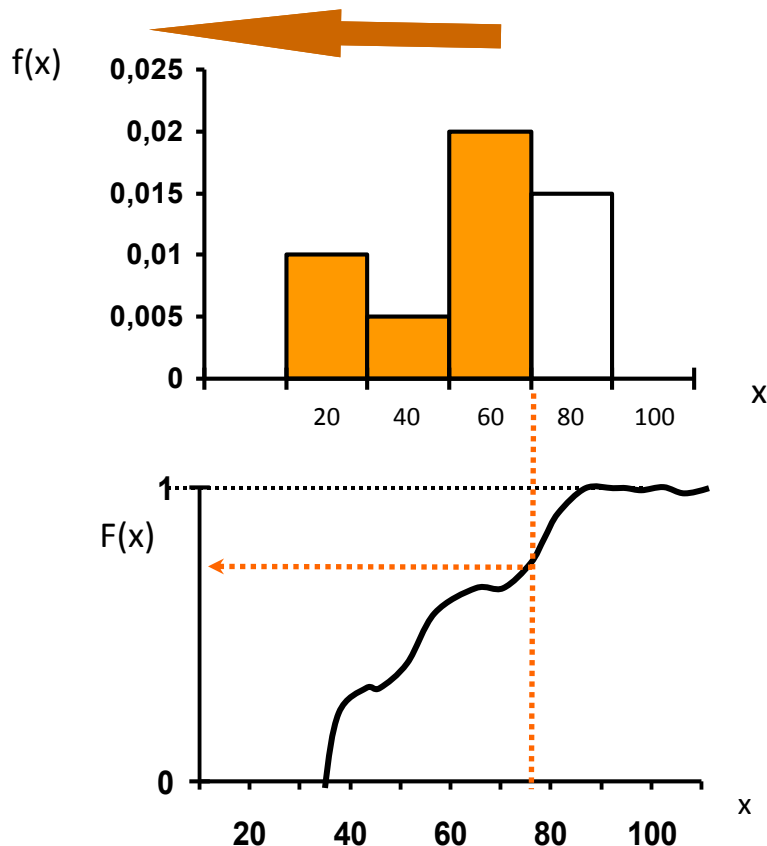
Známe-li distribuční funkci, pak známe rozložení sledované veličiny.

Pro jakoukoli množinu hodnot (M) lze určit P , že X do této množiny patří.

Jak vznikají informace ?

- frekvenční sumarizace spojitých dat

Grafické výstupy z frekvenční tabulky – spojitá data

Uspořádání čísel podle velikosti a konstrukce rozložení umožňuje pravděpodobnostní zařazení každé jednotlivé hodnoty

KVANTIL

$X_{0.1}; X_{0.9}; X_{0.5}; X_{\theta}$

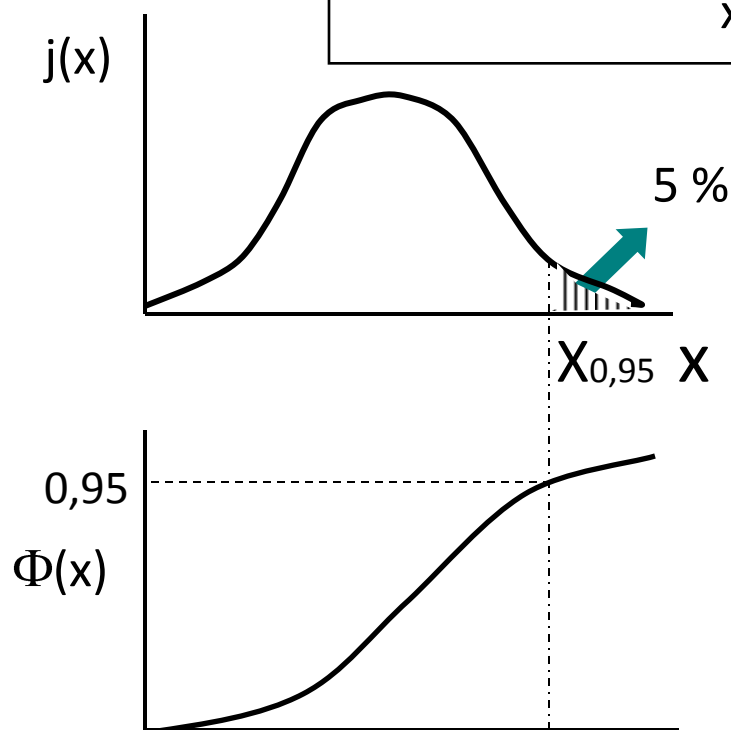
Otázka: Jak velké musí být X , aby 5 % všech hodnot bylo nad ním?

$\theta = 0,95$... Pravděpodobnost

Hledáme: $P(X \leq) = 0,95 = \theta$

$$x_{\theta} = (X_{0,95}) = ?$$

$$F(x) = \square = \square$$

Kvantil je číslo, jehož hodnota distribuční funkce je rovna P , pro kterou je kvantil definován

Jakékoliv číslo na ose x je kvantilem